

SV

SV

SV

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 18.6.2008
KOM(2008) 371 slutlig

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET OCH
RÅDET**

**Femte rapporten om ekonomisk och social sammanhållning
Tillväxt i regionerna, tillväxt i Europa**

(framlagt av kommissionen)

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET OCH
RÅDET**

**Femte rapporten om ekonomisk och social sammanhållning
Tillväxt i regionerna, tillväxt i Europa**

{SEK(2008) 2047 slutlig}

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1.	Inledning	4
2.	Sammanhållningspolitik: debattläget	5
2.1.	Mål och prioriteringar	5
2.2.	Förvaltningen av sammanhållningspolitiken	7
2.3.	Nästa steg	8
3.	Konvergens, tillväxt och ekonomisk omstrukturering i EU:s regioner.....	8
3.1.	Regional fördelning av sektorer med hög tillväxt i Europa	9
3.1.1.	Konvergensregioner	9
3.1.2.	Övergångsregioner	9
3.1.3.	Regioner som omfattas av målet regional konkurrenskraft och sysselsättning	10
3.2.	Högtillväxtsektorernas bidrag till konvergensen	10
3.3.	Utbildning, färdigheter och kunskapsarbetare	11
3.4.	Slutsatser	12

MEDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN

Femte rapporten om ekonomisk och social sammanhållning Tillväxt i regionerna, tillväxt i Europa

1. INLEDNING

I september 2007 inledde kommissionen ett offentligt samråd om de utmaningar sammanhållningspolitiken står inför under de närmaste åren. Syftet var att samla in idéer om prioriteringar, organisation och förvaltning av sammanhållningspolitiken.

Sammanhållningspolitiken är förankrad i artikel 158 i EG-fördraget, där det anges att gemenskapen ska främja en harmonisk utveckling samt utveckla och fullfölja sin verksamhet för att stärka sin ekonomiska och sociala sammanhållning. I Lissabonfördraget, som just nu håller på att ratificeras, ändras detta till ”ekonomisk, social och territoriell sammanhållning”.

Samrådet står i samband med den pågående budgetöversynen, och kommer att bidra till denna. Samrådet kompletteras med andra viktiga evenemang, t.ex. ett informellt möte med regionalministrarna som ägde rum på Azorerna den 23–24 november 2007, en högnivåkonferens anordnad av det slovenska ordförandeskapet i Maribor den 7–8 april 2008, samt de yttranden som Europaparlamentet¹, Regionkommittén² och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén³ antog om den fjärde sammanhållningsrapporten.

Ännu en viktig milsten 2008 kommer att vara kommissionens antagande av en grönbok om territoriell sammanhållning, vars huvudsyfte är att få igång en omfattande offentlig debatt om följderna av att föra in begreppet territoriell sammanhållning i fördraget, särskilt i samband med sammanhållningspolitiken.

Under 2008 kommer kommissionen också att anta ett meddelande om en förnyad social agenda. Det bygger på resultatet av ett omfattande offentligt samråd om den sociala verkligheten i Europa, och visar hur Europa kan reagera på förändringar i det sammanhanget, särskilt hur EU:s politik kan användas för att främja möjligheter, tillträde och solidaritet.

I den första delen av denna rapport sammanfattas de bidrag som kommit in mellan september 2007 och februari 2008. Denna första fas i debatten visar vilka frågor som behöver diskuteras och i vilken riktning man ska fortsätta, vilket kommissionen kommer att ta stor hänsyn till i samband med budgetöversynen.

Den andra delen av rapporten innehåller en mer djupgående analys av de viktigaste regionala tendenserna. Temat för denna rapport är tillväxtsektorer i EU. Tillväxtsektorernas resultat i regionerna kommer i stor utsträckning att vara avgörande för den regionala ekonomiska utvecklingen under de närmaste åren.

¹ A6-9999/2008 [REF], antaget den 21 februari 2008.

² COTER IV-011 [REF], antaget den 29 november 2007.

³ ECO/209 [REF], antaget den 13 december 2007.

2. SAMMANHÅLLNINGSPOLITIK: DEBATTLÄGET

Kommissionen fick in mer än hundra bidrag⁴, huvudsakligen från intressenter inom förvaltningen av regionalpolitiken, vilka företräder mer än hälften av medlemsstaterna (med mer än 80 % av EU:s befolkning), många regionala myndigheter, regionala och lokala organisationer, näringslivets organisationer och arbetsmarknadens parter, det civila samhällets organisationer, universitet och forskningsinstitutioner samt några medborgare.

De flesta svaren, särskilt från de nationella regeringarna, innehåller inte några slutgiltiga ställningstaganden, vilket är normalt eftersom debatten befinner sig på ett tidigt stadium och det pågår breda diskussioner om EU:s budgetöversyn.

Det offentliga samrådet bekräftar att det fortfarande finns ett uttalat intresse för sammanhållningspolitiken. Den första allmänna slutsatsen från diskussionen är att intressenterna erkänner vilken viktig roll sammanhållningspolitiken spelar i byggandet av EU och att det finns stöd för att fortsätta den. Alla försök att nationalisera sammanhållningspolitiken på nytt förkastas nästan enhälligt.

Många bidrag bekräftar att sammanhållningspolitiken leder och bidrar till tillväxten inom Europa, att den främjar investeringar som annars inte skulle ha gjorts, att den stöder de mest utsatta regionernas konkurrenskraft, att den bidrar till sociala framsteg och solidaritet, att den ökar värdet av fysiskt och socialt kapital samt humankapital som drivkraft för tillväxt, innovationspotential, förvaltningskapacitet och modernisering av förvaltningen, att den uppmuntrar till flerårig strategisk och finansiell förvaltning, att den främjar överföring av kunskap och bästa praxis mellan regioner och medlemsstater samt att den bidrar till ett gynnsamt klimat för utvärdering och övervakning. De flesta bidragen sätter också värde på det samarbete i form av partnerskap som främjas inom sammanhållningspolitiken. Samrådet bekräftar också att sammanhållningspolitiken bidrar till att öka EU:s synlighet bland EU-medborgarna, vilket överstämmer med resultaten från en Eurobarometerundersökning⁵ nyligen.

2.1. Mål och prioriteringar

Alla bidragsinlämnare är överens om att huvudmålet för sammanhållningspolitiken är att minska de ekonomiska och sociala skillnaderna i utvecklingsnivå mellan de europeiska regionerna. Politiken måste alltså även i fortsättningen inriktas på de regioner som utvecklas långsammare. En majoritet av bidragslämnarna anser dock, i likhet med Europaparlamentet, att sammanhållningspolitiken måste omfatta hela EU, eftersom den inte bara handlar om solidaritet, utan också ska främja de europeiska regionernas inneboende utvecklingspotential.

Det stora flertalet intressenter ser territoriellt samarbete som en viktig del i sammanhållningspolitiken och uppskattar att det nu är ett fullvärdigt mål. De framhåller att territoriellt samarbete är ett av de bästa exemplen på mervärde som skapas av sammanhållningspolitiken och att det därför bör stärkas.

Den fjärde sammanhållningsrapporten innehåller en rad utmaningar som regionerna och medlemsstaterna redan står inför och som kommer att bli allt större: globaliseringen, befolkningsförändringar och sociala spänningar, klimatförändringar och ökade energipriser.

⁴ Se

⁵ Se .

Det är allmänt accepterat att sammanhållningspolitiken också ska hantera dessa utmaningar, men i bidragen påpekas det att sammanhållningspolitiken bara är ett av sätten att hantera dessa frågor, och inte ens det viktigaste. En del anser att resultaten av Lissabon- och Göteborgsagendorna svarar på dessa utmaningar, medan andra påpekar att utmaningarna inte får överskugga de mål för sammanhållningspolitiken som anges i fördraget.

I vissa bidrag uppmanas kommissionen att utöver BNP per capita uttryckt i köpkraftsstandard komplettera med andra mått på välmåga och levnadsstandard.

Vad gäller sammanhållningspolitikens innehåll verkar det på detta stadium finnas en konsensus om följande genomgående teman:

- Konkurrenskraften är sammanhållningspolitikens kärna. Det finns ett klart stöd för kravet på en öronmärkning av finansiella resurser för nyckelinvesteringar i samband med den förnyade agendan för tillväxt och sysselsättning. Det är särskilt forskning, innovation och förbättring av grundläggande färdigheter för att främja en kunskapsbaserad ekonomi, utveckling av humankapital genom utbildning, anpassningsförmåga, stöd för affärsverksamhet (främst små och medelstora företag), stärkande av institutionell kapacitet och utveckling av företagarganda som bedöms vara nyckelområden dit investeringar bör koncentreras.
- En aktiv arbetsmarknadspolitik är också central i de åtgärder som föreslås för att öka sysselsättningen, stärka den sociala sammanhållningen och minska risken för fattigdom. Många av dem som svarat anser att sammanhållningspolitiken ska bidra till Europas sociala dimension genom att förbättra sysselsättningsmöjligheterna för de mest utsatta grupperna, t.ex. ungdomar, äldre, funktionshindrade, invandrare och minoriteter. Näringslivets, arbetsmarknadens och det civila samhällets organisationer framhåller den sociala ekonomins betydelse för att få fram kvalificerade arbetstillfällen, förbättra innovation, bidra till utvecklingen av landsbygdsområden och tillhandahålla tjänster av allmänt intresse. De påpekar också att kapacitetsuppbyggnad bidrar till att förstärka principerna om god förvaltning och partnerskapssamarbete. Slutligen ansåg några företrädare för det civila samhället att sammanhållningspolitiken borde stödja grupper som har särskilt svårt att ta sig in på arbetsmarknaden.
- Det tredje genomgående temat var hållbar utveckling. Många bidragslämnare anser att sammanhållningspolitiken borde vara mer inriktad på att uppnå målen i Göteborgsagendan. Den borde särskilt bidra till att minska utsläppen av växthusgaser genom åtgärder för att förbättra energieffektiviteten och främja utvecklingen av förnybara energiformer.

Utöver ovanstående teman var det ett antal andra frågor som fick stor uppmärksamhet.

I allmänhet var inställningen positiv till att territoriell sammanhållning förts in i Lissabonfördraget. Vissa uppmanar dock kommissionen att utarbeta en definition av territoriell sammanhållning och indikatorer för att bättre förstå begreppet. Flera nationella regeringar anser å sin sida att territoriell sammanhållning redan ingår i sammanhållningspolitiken och att man inte kan särskilja de ekonomiska, sociala och territoriella aspekterna av sammanhållning.

Territoriell sammanhållning ses, främst av regionala och lokala aktörer, som en möjlighet att stärka den roll regionala och lokala myndigheter och andra aktörer spelar vid genomförandet av sammanhållningspolitiken. I flera bidrag framhålls den roll stadsområden spelar och det ömsesidiga beroende mellan stad och landsbygd som viktiga aspekter av ekonomisk, social och territoriell sammanhållning. Städer ses ofta som platser som kännetecknas av social utslagning, fattigdom och obalanserad utveckling. Befintliga mekanismer till förmån för särskilda typer av områden, t.ex. de yttersta randområdena eller glesbefolkade områdena i norr, ifrågasätts inte.

Många är också övertygade om att begreppet territoriell sammanhållning kommer att tillföra en territoriell dimension vid utformningen av europeisk sektoriell politik.

Det verkar finnas ett samförstånd om att det behövs mer flexibilitet inom det territoriella samarbetet, så att regioner kan samarbeta med andra regioner än grannregioner eller regioner inom samma geografiska område. Det ansågs också viktigt att samarbeta med EU:s grannländer och grannregioner.

2.2. Förvaltningen av sammanhållningspolitiken

En reform av sammanhållningspolitiken som leder till ett mer strategiskt tillvägagångssätt stöds av en majoritet av deltagarna.

Många nämner att programgenomförandet just börjat och att någon mer omfattande bedömning inte kan göras förrän resultaten av utvärderingarna har kommit.

Ändå önskar de flesta intressenter ytterligare klargöranden av ansvarsfördelningen mellan olika institutionella nivåer (kommissionen, medlemsstaterna, regionerna och övriga intressenter). Många intressenter, särskilt på regional och lokal nivå, skulle värdesätta ytterligare decentralisering av olika ansvarområden. De framhöll också, främst när det gäller Europeiska socialfonden, hur viktigt det är att uppnå resultat på lokal nivå. Liknande kommentarer kom från näringslivet, arbetsmarknadens parter och det civila samhället. Dessa aktörer insisterar också på att principen om samarbete i partnerskap ska få en vidare definition.

I de flesta bidrag framförs också önskemål om mer förenkling. Många är oroliga för att den nya principen ”ett program, en fond” inte kommer att underlätta genomförandet av politiken.

Många klagomål framfördes också om administrativt krångel och revisionskrav i samband med genomförandet av politiken. Det finns en uppfattning att dessa svårigheter avskräcker många potentiella stödmottagare och hindrar genomförandet av viktiga projekt på lokal nivå. Kommissionen uppmanas förenkla de befintliga förfarandena åtminstone för mindre program.

En annan viktig fråga som många tar upp gäller samordningen mellan ERUF, ESF och sammanhållningsfonden. Vissa önskar att dessa ska slås samman till en enda fond för att möjliggöra en mer konsekvent strategisk utveckling.

Åsikterna går isär i frågan om det är lämpligt att använda sammanhållningspolitiken för att snabbt kunna reagera vid asymmetriska chocker eller större kriser i samband med omstruktureringar. En del önskar sig mer flexibilitet, medan andra anser att sammanhållningspolitiken i första hand är en strukturpolitik som utmärks av strategisk planering på medellång och lång sikt.

Ett antal bidrag insisterar på att man ytterligare ska utforska möjligheterna att använda andra finansieringskällor än bidrag, t.ex. banklån, mikrokrediter, riskkapitalinstrument och offentlig-privata partnerskap.

En sista viktig fråga som framkom i samrådet gäller samordningen mellan sammanhållningspolitiken, annan gemenskapspolitik och nationell politik. Många deltagare anser att man vid utformningen av gemenskapens sektoriella politik måste ta större hänsyn till regionala aspekter. Dessutom anser många intressenter att det är viktigt att utarbeta konsekventa och integrerade tillvägagångssätt, särskilt när det gäller sammanhållningspolitiken och landsbygdsutvecklingen.

Samordning med nationell politik anses också mycket viktigt. Vissa intressenter anser t.ex. att additionalitetsprincipen bör stärkas. En del företrädare för näringslivet och arbetsmarknadens parter tycker också att sammanhållningspolitiken bör följa de integrerade riktlinjerna för tillväxt och sysselsättning och de nationella reformprogrammen.

2.3. Nästa steg

Debatten om sammanhållningspolitikens framtid har just startat och kommer att fortsätta under de närmaste åren. Bland de viktigaste evenemangen i samband med debatten kan följande nämnas: det pågående offentliga samrådet om budgetöversynen, det offentliga samrådet om grönboken om territoriell sammanhållning som kommissionen kommer att starta hösten 2008, samt de ministermöten och andra evenemang på hög nivå som kommer att anordnas under de olika ordförandeskapen.

Kommissionen kommer att rapportera om framstegen i sin sjätte framstegsrapport om ekonomisk och social sammanhållning våren 2009.

Så småningom kommer kommissionen också att lägga fram sin rapport om budgetöversynen 2008/2009, och där redogöra för sin vision för EU:s framtida utgiftsprioriteringar.

3. KONVERGENS, TILLVÄXT OCH EKONOMISK OMSTRUKTURERING I EU:S REGIONER

Konvergens mellan EU:s regioner har förblivit stark på senare år, vilket lett till en markerad utjämning av olikheter i fråga om BNP per capita, sysselsättning och särskilt arbetslöshetsnivåerna. Denna trend drivs främst på av förbättringar i de fattigaste regionerna (se figur 1).

För att underlätta analysen nedan har regionerna delats in i tre kategorier: konvergensregioner, övergångsregioner⁶, samt regioner som omfattas av målet regional konkurrenskraft och sysselsättning (RKS-regioner). Varje kategori har sin särskilda socioekonomiska profil.

Konvergensregionerna har fortfarande en avsevärt lägre BNP per capita, 58 % av EU-genomsnittet, medan övergångsregionerna närmar sig EU-genomsnittet. Mellan 2000 och 2005 minskade båda kategorierna avståndet till EU-genomsnittet med cirka 5 procentenheter (se tabell 1 och faktabladet om BNP).

⁶ Infasnings- och utfasningsregioner grupperades tillsammans som övergångsregioner eftersom båda får övergångsstöd.

Sysselsättningsnivåerna är låga, 58 % i konvergensregioner, jämfört med 68 % i RKS-regionerna. Sedan 2000 har konvergensregionerna inte kunnat minska denna skillnad. Övergångsregionerna har dock lyckats minska skillnaderna och har nu en sysselsättningsgrad på 63 %, men fortsätter att ligga en bra bit under RKS-regionerna (se tabell 1). Arbetslösheten ligger fortfarande fyra procentenheter högre i konvergensregionerna än i RKS-regionerna, men skillnaden har minskat med hälften sedan år 2000.

3.1. Regional fördelning av sektorer med hög tillväxt i Europa

I detta avsnitt diskuteras sektorsstrukturen i de regionala ekonomierna med inriktning på EU:s tillväxtsektorer (se bilagan). På regional nivå analyseras tre tillväxtsektorer: finans- och affärstjänster, handel, transport och kommunikationer samt byggsektorn. Tillväxtsektorn högteknologisk och medelhögteknologisk tillverkning ingår i industrisektorn och kan därför inte lätt identifieras på regional nivå.

De tre typerna av regioner skiljer sig åt när det gäller ekonomisk struktur, tillväxttendenser och produktivitet. Exempelvis ligger produktiviteten i konvergensregioner på hälften eller mindre jämfört med den i RKS-regioner (se tabell 3) och sysselsättningen sjönk i konvergensregionerna, medan den steg i de andra två typerna av regioner.

3.1.1. Konvergensregioner

De tre tillväxtsektorerna är mindre viktiga i konvergensregioner, där de står för endast 40 % av sysselsättningen jämfört med 50 % i de andra regionerna. **Finans- och affärstjänster** står för en särskilt låg andel. Tillväxten i bruttoförädlingsvärde och särskilt i sysselsättning i denna sektor är dock mycket högre än i andra sektorer. **Handel, transport och kommunikation** står också för en stark ökning både när det gäller sysselsättning och bruttoförädlingsvärde, medan tillväxtnivåerna inom **byggsektorn** ligger nära EU-genomsnittet.

Industrin är viktigare i konvergensregioner än i andra regioner och uppvisade den högsta tillväxttakten mätt i bruttoförädlingsvärde. Sysselsättningen inom industrin sjönk, men mindre än i de andra regionerna. Industrins produktivitetsnivå ligger ändå på en tredjedel av den i RKS-regionerna. Sysselsättningen inom högteknologisk och medelhögteknologisk tillverkning steg dock med 1 % mellan 2000 och 2005.

Jordbruket fortsätter att vara en viktig sektor i konvergensregioner där det står för mer än 15 % av sysselsättningen, fem gånger dess andel i RKS-regionerna. Detta gäller trots att sysselsättningen inom sektorn minskar, samtidigt som produktiviteten ökar⁷. Detta innebär att sysselsättningen minskade i konvergensregionerna trots en starkt ökande sysselsättningsnivå inom tillväxtsektorerna.

3.1.2. Övergångsregioner

Övergångsregionerna stod för samma andel av sysselsättning och bruttoförädlingsvärde i de tre tillväxtsektorerna som RKS-regionerna, men deras andel **finans- och affärstjänster** var mycket lägre. Med en årlig tillväxt på 4 % har denna sektor växt snabbare än de andra, men skillnaderna är fortfarande stora.

⁷

Se kommissionens meddelande om sysselsättning i landsbygdsområden, SEK(2006) 1772.

De två andra tillväxtsektorerna, **handel, transport och kommunikation** samt **byggsektorn**, växte också mer än genomsnittet. I övergångsregioner är särskilt byggsektorns andel mycket större än i de andra regionerna. Detta kan delvis förklaras av en stark ekonomisk tillväxt, stigande inkomster och ett fortsatt behov att förbättra en del av den fysiska infrastrukturen. I vissa regioner beror byggnadssektorns tillväxt delvis på efterfrågan på fritidsbostäder och turistanläggningar. Stora konjunktursvängningar inom sektorn gör dock dessa ekonomier sårbara.

Industrisektorns andel är mindre i övergångsregionerna än i de båda andra typerna av regioner.

3.1.3. Regioner som omfattas av målet regional konkurrenskraft och sysselsättning

I RKS-regionerna hade **finans- och affärstjänster** den högsta tillväxten mätt i sysselsättning och bruttoförelingsvärde, vilket tyder på en ökande specialisering. De båda andra tillväxtsektorerna hade en lägre andel av bruttoförelingsvärde och sysselsättning än de båda andra regionerna och tillväxttakten låg nära EU-genomsnittet.

Industrisektorns andel av bruttoförelingsvärdet i RKS-regionerna är jämförbar med den i konvergensregionerna, men sysselsättningen i denna sektor är mycket lägre än i RKS-regionerna, vilket beror på att industrin lyckats ställa om sig till verksamhet med ett högre mervärde. Sysselsättningen inom industrisektorn och inom högteknologisk och medelhögteknologisk tillverkning minskade.

Utgifterna för forskning och utveckling (FoU), mätt i procent av BNP, var nästan tre gånger högre i RKS-regionerna än i konvergensregionerna. Konkurrensen inom innovation blir dock alltmer global, vilket betyder att EU måste vara med och konkurrera globalt. RKS-regionerna använder 2,1 % av BNP på FoU, men i USA är siffran 2,5 %. Även när man jämför procent av BNP som går till FoU i de stater i USA som ligger i topp är siffran 25 % högre än i motsvarande EU-regioner.

RKS-regionerna är den största av de tre grupperna och uppvisar därför också större variationer. Den ekonomiska strukturen varierar mycket. Vissa regioner specialiserar sig på finans- och affärstjänster, t.ex. Luxembourg och Île de France, där denna sektor står för minst 40 % av bruttoförelingsvärdet. Andra regioner är mycket beroende av **handel, transport och kommunikation**, t.ex. Tirol, Praha och Illes Balears, med minst 30 % av bruttoförelingsvärdet inom denna sektor. Även ekonomins resultat varierar mycket. Mellan 2000 och 2005 minskade sysselsättningen i 17 RKS-regioner och BNP-tillväxten låg under 0,5 % i 22 regioner.

3.2. Hög tillväxtsektorernas bidrag till konvergensen

Analysen ovan visar att tillväxtsektorerna har lämnat ett viktigt bidrag till konvergensen både i konvergens- och övergångsregioner, men att mönstret varierar.

I konvergensregionerna har de tre tillväxtsektorerna bidragit till att skapa många nya arbetstillfällen, men inte tillräckligt för att kompensera de omfattande nedskärningarna inom jordbruket. Bruttoförelingsvärdets tillväxt var också stark i

tillväxtsektorerna, särskilt när det gäller finans- och affärstjänster samt handel, transport och kommunikation.

Bruttoförädlingsvärdets tillväxt var dock högre inom industrin, vilket ledde till en denna sektor står för en stor och växande andel. Kombinerad med en hög andel av sysselsättningen kan denna tendens utgöra en risk, eftersom flera industrisektorer har befunnit sig i nedgång på EU-nivå (se figur 2). Inom industrin står högteknologisk och medelhögteknologisk tillverkning, den sektor där EU har den starkaste konkurrens fördelen, för endast 24 % av sysselsättningen i konvergensregionerna, jämfört med nästan 40 % i RKS-regionerna. Sedan 2000 har konvergensregionerna endast minskat denna skillnad med 1 procentenhet.

Uppgifter från medlemsstaterna visar att bruttoförelädlingsvärdet växer snabbare inom högteknologisk och medelhögteknologisk tillverkning än inom andra tillverkningssektorer i de flesta länderna. Trots detta står högteknologisk och medelhögteknologisk tillverkning fortfarande för en låg andel av bruttoförelädlingsvärdet, särskilt i Rumänien, Bulgarien, de baltiska staterna, Grekland och Portugal. Detta tillsammans med deras låga produktivitet inom sektorn kan göra dem sårbara för en ökad global konkurrens.

Övergångsregionerna håller snabbt på att komma ikapp RKS-regionerna tack vare de mycket goda resultaten inom såväl de tre tillväxtsektorerna som högteknologisk och medelhögteknologisk tillverkning. Som en följd av detta blir övergångsregionernas ekonomiska struktur allt mer lik den i RKS-regionerna.

3.3. *Utbildning, färdigheter och kunskapsarbetare*

Färdigheter och kvalifikationer är avgörande för den enskildes inkomst och anställbarhet och en väsentlig faktor när det gäller arbetsproduktiviteten. De visar också hur långt de regionala ekonomierna har kommit i riktning mot ett mer intensivt utnyttjande av kunskap. Trots detta investerar EU endast 1,2 % av BNP i högre utbildning, medan USA investerar nästan 2,9 %.

Andelen högutbildade i åldrarna 25–64 år är betydligt lägre i konvergensregionerna än i RKS-regionerna, nämligen 17 % respektive 25 %. Andelen har ändå ökat stadigt från 2000 till 2006, med en något större ökning i övergångsregionerna, som nu nästan har nått samma andel som RKS-regionerna.

Andelen utbildade anställda inom vetenskap och teknik⁸ i konvergensregionerna släpar också efter jämfört med RKS-regionerna, den ligger på 12 % respektive 17 %. Men konvergensregionerna har sedan 2000 kunnat minska skillnaden med en procentenhet. Andelen anställda med utbildning inom vetenskap och teknologi är särskild hög inom kunskapsintensiva områden såsom hälsa och utbildning samt högteknologisk och mellanhögteknologisk tillverkningsindustri.

Den samlade andelen i konvergensregionerna i 2006 var fortfarande 10 procentenheter lägre än i RKS-regionerna. Andelen kunskapsarbetare ökar ändå mycket. Den steg med 3,4 procentenheter mellan 2000 och 2006, och ökningen var densamma i konvergens- och RKS-regionerna.

⁸ "HRST core", se definitionen i SEK(2008) [...].

Andelen kunskapsarbetare⁹ är särskilt hög i huvudstadsregionerna och andra storstadsregioner där stora huvudkontor och specialiserade tjänster är lokaliserade. Andelen kunskapsarbetare är låg i Portugal, Spanien, Grekland och Bulgarien, även i huvudstadsregionerna. Andelen ökade särskilt mycket i många regioner i Spanien, Frankrike, Grekland, Österrike och Slovenien, vilket visar att det inte bara är storstadsregionerna som går över till en kunskapsekonomi.

3.4. *Slutsatser*

Denna korta analys har visat att de europeiska tillväxtsektorerna i stor utsträckning har bidragit till konvergensen. Det finns emellertid fortfarande stora skillnader mellan de tre regionsgruppernas ekonomiska struktur, och mönstret för inhämtning är olika mellan konvergens- och övergångsregionerna. Det har flera konsekvenser för den politik som ska föras.

Insatser för att hjälpa fram högtillväxtsektorerna i Europa, dvs. sektorer där sysselsättning eller bruttoförelidningsvärde ökar mer än genomsnittet, tycks vara berättigade. Det är i dessa sektorer den europeiska ekonomin har de bästa möjligheterna till global tillväxt, och de kan också vara en betydande drivkraft för EU:s konvergensprocess.

Dessutom visar analysen att konvergensregionerna genomgår en stor ekonomisk omstrukturering. Det har skapats ett stort antal arbetsplatser i servicesektorn, medan jordbruket gör sig av med allt fler anställda. Bruttoförelidningsvärdet ökar särskilt inom industri- och servicesektorn, och produktivitetstillväxten är tre gånger högre än i RKS-regionerna. En sådan omstrukturering kräver en målinriktad politisk insats.

Konvergensregionerna bör göra det lättare för arbetskraften att byta till servicenäringarna, särskilt till branscher som inte kräver en hög utbildningsnivå, och de bör fortsätta att modernisera jordbrukssektorn. Då industrin är och förblir en viktig sektor i konvergensregionerna, bör politiken underlätta en gradvis omställning av industrin till verksamheter med hög produktivitet och en hög mervärdestillväxt, för att undvika specialisering i de industrisektorer som är särskilt hårt utsatta för internationell konkurrens och har små utsikter till tillväxt.

Konvergensregionerna bör även sträva efter att förbättra arbetskraftens utbildningsnivå, eftersom omställningen till verksamheter med en hög mervärdestillväxt kommer att öka efterfrågan på kvalificerad arbetskraft. Det kommer också att påverka hur snabbt regionerna kan ta till sig ny teknik, och kommer att bidra till att minska produktivitetsskillnaderna.

Slutligen ger RKS-regionernas höga produktivitet dem en fördel, inte bara i Europa utan i hela världen. Den höga produktiviteten beror delvis på de stora investeringarna i FoU, som är mycket högre än i konvergensregionerna. För att behålla fördelarna på global nivå måste dessa regioner dock kunna konkurrera med andra aktörer på världsmarknaden, som investerar ännu mer i FoU och högre utbildning. Det understryker med all tydlighet fördelarna med att inrikta sammanhållningspolitiken i RKS-regionerna på fler investeringar i innovation och humankapital.

⁹ Dito.